

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

25 de vtraque Vi, publica & priuata, legis Iulïæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De vtraque vi, publica, & priuata legis Iuliae. Cap. 25.

- 1 *Vis quid dicatur. Diuisio in humanam & diuinam: & diuina quid 2 & 3.*
- 4 *Vis humana, legitima, vel illegitima.*
- 5 *Vis improba qua, & eius diuisio in rem, & in personam.*
- 6 *Metus causa gestum cur ratum non habetur: & num sola dignitas alicuius metus impressionem faciat.*
- 7 *Metus requiritur in facto rescindendo, & quomodo restituatur factum. 5. 7. & 8.*
- 8 *Quadruplum poena continet rem petitam. Et poena actio in quantum heredes, & quando obliget.*
- 9 *Obligatio per vim facta rescinditur.*
- 10 *Rescinduntur in Gallia contractus dolo, metu, vi iniuri, impetratis coactibus regis.*
- 11 *Inquietatio vis qua, & eius remedia. & 13.*
- 12 *Expulsio vis qua, & eius remedium.*
- 13 *Statutum querela, & de nouis diffinis quid in praxi. eod.*
- 14 *Vis ablatina quid, & eius remedium.*
- 15 *Spoliatus ante omnia quando restituendus.*
- 16 *Restitutio spoliati non impeditur exceptione, quod spoliatus sit pado, non compensatione, prescriptione, auctoritate iudicis, rescripto principis, &c.*
- 17 *Restitutio spoliati non potest ab alio, quam ab spoliato, & sine eius mandato, contra spoliantem, & ab alio, qui iussit spoliari & deici. & 22.*
- 18 *Pado aduersus quos spoliatus est restituendus. Et 20.*
- 19 *Publiciana actio non competit contra verum dominum.*
- 20 *Rescu perande interdicitur cui competat. & 16.*
- 21 *Vis civiliter & criminaliter quomodo puniatur. 23. & 24.*
- 22 *Iuris legis de vi priuata natura, & poena. & 26.*
- 23 *Iuris legis de vi publica, & priuata, differentia.*
- 24 *Eximens vocatum in iudicio quomodo puniatur.*
- 25 *Carceribus eximens debitorem, ad quid teneatur creditori.*
- 26 *Hominem liberum concludere non licet per propria auctoritate.*
- 27 *Carceribus vel custodia reos eripiticos, qua poena puniendi. & 31.*
- 28 *Carceram custos qua poena puniatur, pro euasione carceratorum sibi commissorum.*
- 29 *Carcerati qui euadere vel effringere carceres nisi sunt, qua poena puniendi. & 37.*
- 30 *Carcerum violatio quare capitalis.*
- 31 *Latus dubius euentus.*
- 32 *Arma in foro iudiciali deferre capitale.*
- 33 *Condemnatum ultimo supplicio eripiens qua poena puniatur.*
- 34 *Sententias mandari executioni iudicum publice interest.*
- 1 **V**is, est potentia qua in alia dominatur, vt ea sit idem, quod Graeci *ἰσχύς*, dicitur, siue potentia, qua Graecis *βία*. Et vt paucis cum Paulo Iurif. *l. 2. de eo quod met. cau. lib. 4. P. tit. 2. de finiam*, vis, est maioris rei impetus, qui re pelli non potest, saltem commode. Nam vt ait Vlpianus, *in l. i. eod.* vis habet necessitatem impostam contrariae voluntati. Dixi commode saltem ei resisti non posse, vt doceam posse aliquando quidem vi facto resisti, sed si resistatur, metum adesse periculi: quod enim vi fit, id metu quoque fieri videtur, *d. l. i. §. fin.* & aduersum vim parum prodest custodia. *l. si reus, de acti. emp. in P.* ¶ Proinde quia haec late patent, variae sunt vis distinctioes, quia & variae sunt potentiae seu virtutes, quae ad aliqua etiam inuitos adigunt: alia itaque diuina vel eius permissioe, alia humana.
- 2 ¶ Diuina vis, vis maior est, cui homines resistere nequeunt, quam Graeci *δύναμις* dicunt, teste Caio, *l. si merces, 23. §. vis maior, loc. P.* vel vt Theophrastus, *l. 5. de cau. planta. in d. 2. §. de quibus u. a. ita*, id est, causa diuinitus demissa. Vim tem pestatis calamitosam Vlpianus dixit, *in lex cond. uel. 16. §. si vis tempestatis, loc. 1. in P.* cui resisti non potest, vt puta fluminum, graulorum, sturnorum, & si quid simile acciderit. Eadem fere, sed latus alicubi Plinius, *lib. 18. cap. 28.* qui tamen ad caelestem refert iniuriam, cuius in sterilitate duas facit species: unam tempestatis, in quibus grandines, procellae, & similia, quae cum acciderint, vis maior appellatur: haec ab horridis sideribus, vt sepius diximus, veluti ab Arcturo, Orione, Haedis. Aliam autem ex silente caelo serenisque noctibus fieri tradit, nullo sentiente, nisi cum facta sunt: aliis rubiginem, aliis vredinem, aliis carbunculum appellantibus. Vocat maiorem quoque vim caeli, quae pensionem remittit colono, Columella, *l. de re rustica. c. 7.*

¶ Vis humana, vel legitima, vel improba dicitur. Legitima illa erit, & quae legis est potestas. *l. si re leges, de legib. in P. l. 1. de iust. & iur. in P.* cuius virtus imperare, *l. legis virtus, de legib. in P.* & ea quae iuris habet executionem & auctoritatem, quae restitutionem in integrum, aduersus factum per eam, non admittit, *l. 3. §. 1. de eo quod met. cau. P.* Iuris quippe executio iniuriam non habet, *l. iniuriarum, §. 1. de iniur. in P. l. quemadmodum, §. magistratus, ad leg. Aquil. I* improba vis aduersaria iuri est, habetque semper dolum, *l. 2. §. doli mali, vi bonor. rapt. P.*

¶ Hanc diuidit Plato, *l. 9. & 10. de legib. de his tractat. in eam*, quae in personam, & eam, quae in rem inferitur. Ad priorem, iniuriae, contumeliae, vulnera caedes pertinet: ad aliam, ingredi, vel sibi usurpare, vel auferre rem alienam, prohibere quae dominum vel possessorem, propria auctoritate rem possidere, habereve. Hanc iterum diuidunt in compulsiuam, inquietatiuam, expulsiuam, ablatiuam, & repulsiuam. *glo. in l. 1. C. de iis qua vi et met. cau. sunt. gloss. in cap. ad audiendam, in ver. causa, eo. apud Grego. adde c. feniuam. Compulsua, facta quodammodo necessitas imponitur, quae ideo turbatiua vel conturbans mentem dicitur: cui subuenitur per edictum, quod metus causa, *l. 1. §. 1. quod me. cau. P. l. metum, 9. §. ex hoc edicto, eo. l. si mulier, 21. §. si dos, eo. ca. 1. eo. tit. in 6. cap. 1. 15. q. 6. ca. 4. eo. tit. apud Grego. Ratum nec est ita gestum, sed in pristinum statum factum restituuntur. Actus enim hominum liberi esse debent, quia homo arbitrii liberi est: & si quid vi extortum, & metu est maioris mali timore, libere factum non videtur, *l. metum accipiendum, eo.* Et proinde considerat malum & eius metum, non vani vel meticolosi hominis, *l. metum autem, 6. eo. non leue, non modicum, l. nec timorem, 7. l. metum, 9. eo. l. accusationes, 10. eo. C. non leuiter minatum, d. l. metum, 9. P. ca. cum dilectus, c. 6. eo. tit. ap. Greg. sed constantis viri, atrox, vt mortis, vinculorum, stupri, *l. isti quidem, quod met. caus. P. carcerum, l. pen. eod.* nempe priuatorum, quos habere non licet, *l. vni, de prima. carcer. C. in iura capitalium, ab eo, qui exsequi facile solet minata, l. si donationis, 7. C. de iis qua vi me. cau. sunt.* & simillim, quae a sententia possunt iniuriam mouere, constantem alioquin virum: vt si per potentiam extorqueatur res, vel factum, vel contractus, *l. fin. Cod. eo. vt per impressionem metu dignitatis, l. si per impressionem, 11. C. eod.* Sola tamen dignitas sine alia impressione nec facit impressionem, nec metum, nec vim per se infert cogentem, *l. ad inuidiam, 6. C. eod.****

¶ Vim tamen se passum dicenti, dignitas facit contrariam praesumptionem, nisi luculenter vis probetur, *l. non est verisimile. P. eo.* Neque hic inspicimus vim, quam sibi quis intulerit, vel propria फैलरिस conscientia, vel alia persuasione, sed ab alio illegitimae illatum, *l. si mulier, eo. P.*

¶ Itaque quod metus causa, vbi vis atrox cogens, gestum erit: restituitur suo principio libero, si perfectum sit: vt si venditum praedium vi sit, & pretium datum, reddendo pretium, venditor & eius heres a quocunque possessore, ante tamen perfectam praescriptionem, possint repetere, *l. si vi, 3. C. de iis qua vi me. cau. sunt.* daturque actio personalis, & in rem utilis. *gloss. in l. 1. §. 3. in verb. quoque, eod. C. l. metum, 9. §. volenti, & §. fin. eo. tit. P.* Sic in reliquis, & renuntiatione beneficiorum, *ca. 2. & ca. 4. eod. tit. apud Grego. c. 1. eo. tit. in Sex.* dum modo spontaneus actus coactum non sequatur, per quem vis expiata sit, *c. 1. eo. apud Greg. l. 1. eo. C.* Quod si negotium vi factum, adhuc perfectum non sit, praetor dat quoque exceptionem metus: vt in perfectis, actionem ad rescindendum, *Vlpian. l. metum, 9. §. sed quod praetor ait, eod. tit. P.* Nec inter est visne facta fuerit a singulari persona, ana populo, vel curia, vel corpore, *d. l. metum. §. anima auertendum.* ¶ Fit autem ex hoc edicto, quod metus causa restituitur, iudicis officio hoc modo, *d. l. metum. §. ex hoc edicto, & §. item Iulianus.* vt si per vim res tradita est, retradatur, & de dolo re promittatur, ne forte deterior res sit facta: si pecunia debita erit, quae accepta per vim facta est, restituatur acceptatio prioris obligationis: si per vim promissum, stipulatio accepto ferenda est. ¶ Quod si contrumax quis fuerit in rei restitutione metu vel vi extortae, vel si non obediit sententiae iudicis, intra annum, actione poenali in quadruplum teatur: post annum, in simplum, §. quadrupli autem, & §. item actio, de act. Vlpian. *l. si cum exceptione, 14. §. si quis non restituat, & §. post annum, & §. hac autem actio, de eo quod met. cau. in P.* In quadruplo simplum inest, id est, res, & triplum pro poena, *d. l. cum exceptione, §. sed & si quis, & §. quatenus.* Actio tamen rei persecutoria per poenalem tollitur: & contra poenalis per rei persecutoriam, *d. l. met. §. licet tamen.* At contra heredes & heredum heredes metum vel vim

compulsuam inferentis, pœnalis non dabitur: sed res & lucrum omne apud eos inuictum extorquetur: ne ex scelere & turpiter quæsitum, ad compendium heredum pertineat. *l. quod diximus, c. 6. §. si. Et videamus, 17. de eo quod met. cau. in P. l. 3. de vi & vi arma. l. sicut, de regul. iuris in P. l. in heredem de calumniat. in P. l. 1. ex del. def. in quan. hered. tene. C. l. 2. C. de hered. actio. Nec vlla temporis præscriptione in ea causa se defendunt, Cuius l. quod autem, 19. de eo quod met. cau. in P. habitatorum a tēpore litis cōtēstata, Vlp. l. quantum, 20. eod. §. Legē Iulia de vi publica etiam tenetur, qui per vim sibi aliquē obligauerit, & lex eam obligationē rescindit, vt scribit Martianus, l. qui cotus, 5. ad leg. Jul. de vi pub. P. Quod firmat Vlpianus, l. qui dolo malo, 10. eod. in legibus 12. tabul. lex, Vis in populo abesto. Nihil enim est exitiosius ciuitatibus, inquit Cicero, nihilque tam contrarium iuri & legibus, nihil minus ciuile & humanum, quam comperta & constituta republica, quicquam agi per vim, Et Cic. 3. de legib. §. Impetrantur bo die in Gallia ab officinis equitatis seu cancellariis regis, codicilli seu literæ dictæ, de reuision de contract. ou restitucion en entier, quibus iudices, ad quos diriguntur, iubentur, vt cognita causa doli, metus, fraudis, & vis, si qua sit, irritent eo nomine facta, vel rescindant, & restituant in integrum supplices.*

10 §. Inquietatiuam vim factis, qui non sicut possidentem vi re sua, arbitrio suo, siue arando, siue fodiendo, l. vim facti, 11. vnde vi. P. Item qui facit contra id quod prohibetur illi, l. 1. §. quid sit vi, quod vi aut clam. P. §. Ad reparatiōem eius, quod vi factum est aut clam, l. cum §. eo. per quod factum restituitur in pristinam faciem. Concurrit hoc interdictum interdum cum actione, quod metus causa, Vlp. in l. metus, 9. §. idem ait, quod met. cau. in P. Prohibito etiam si nihil ablatum est vel factum, fit per preterorem per interdictum retinendæ, §. retinendæ, de interd. Pau. l. 2. §. retinendæ, eod. P. vi possidetis: ait enim prætor, l. 1. vi possidet, l. 4. §. P. tit. 16. d. §. retinendæ, vt i eas ades, de quibus agitur, seu res immobiles, nec vi, nec clam, nec precario, alter ab altero possidetis, quominus iura possideatis, vim fieri veto. Et ita interdictum hoc, possessorem prædii a vi tuetur, l. 1. in §. interdictum, vi possidetis, in d. nec de proprietate iudicatum sit. Cui familia illa interdicta retinendæ, & prohibitoria, ne vis fiat, de itinere, actiue priuato, l. 1. de iur. act. pri. lib. 4. §. P. tit. 18. De aqua quotidiana & æstiuā per locum conuictum ducenda, l. 1. de aqua quot. P. De riuis rescindendis, l. 1. de riuis. P. De vsu fontis, l. 1. de fonte. P. De superficiebus, l. 43. P. tit. 17. Et pro rebus mobilibus proditum interdictum, vtrobi, sed interdictum, de interd. l. 1. vtrobi. P. quando super possessione earum quis inquietatur. Hodie in Gallia impetrantur literæ, quæ dicuntur manutentia, in rebus temporalibus, loco interdicti retinendæ: & in beneficiis, literæ quietionia, seu de Complainte, de quibus primum ius dicitur, vt de momentanea possessione, l. 1. si de momen. poss. sue. appel. l. 7. C. tit. 69. vocant recreance, quam postea sequitur definitiua sententia, quæ habet plenum possessoriū, possessionem inquam cum proprietate, ac si esset interdictum, habens causam proprietatis annexam, vt in l. 2. §. quedam, de interd. P.

14 §. Vis expulsiua est, cum quis de possessione rerum immobilium, & eorum quæ immobilibus adherent tantum, Vlp. in l. 1. §. hoc interdictum, de vi & vi arma. l. 43. P. tit. 15. deiectus est: aduersum quam quoque restitutio competit, per interdictum vnde vi. Sic enim prætor ait, d. l. 1. in prin. Vnde tu illum vi deieciisti, aut familia tua deiecit: de eoque, quod ille tunc ibi habuit, tantummodo intra annum post annum vero, de eo quod ad eum qui vi deiecit peruenit, iudicium dabo Pro vi compulsua hoc interdictum non competit, Vlp. in l. si reu. per de vi & vi arma. sed expulsiua tantum. Habet itaq; interdictum recuperandæ intra annum possessionis, vi deiectus, p. §. is qui deiecit, cogitur restituere possessionem: licet is ab eo, qui vi deiecit, vi vel clam vel precario possideat, §. recuperandæ, de interd. ap. Iust. l. 2. vnde vi, C. l. sed si vi, 14. de vi & vi arma. Vocat hoc interdictum recuperandæ pragmatici, la reentegrando, sicut & ius pontificiū, c. reintegranda, 3. q. 1. Et loco interdicti recuperandæ impetrata cancellaria regia, veluti ab officio iudicis, statuum, vt dicunt, querela, §. de nouis dissensionibus, quo exprimunt se possedisse, & spoliatos vel deiectos a possessione. Quare ibi duo sunt probanda capita, possessionis seu facti, & deiectionis seu dissensionis.

15 §. Ablatiua vis est, quando possessio rerum mobilium vi auferretur, pro cuius reparatiōe, prætoria est actio, vi bonorum raptorum, furti, quas actio interdum ad exhibendum, iunat, l. 1. §. illud, de vi & vi arma in P. §. 1. vi bo. rapt. ap. Iust. l. si. cum exceptione, §. qui vim intulit, de eo quod me. cau. in P. Competitq; intra annum

in quadruplum, post annum, in simplum, l. 1. §. 2. vi bono. rapt. P. Venit etiam quanti interest, d. l. 2. §. in hac actione, eo Nec prodest, vt liberetur a pœna hac ciuili raptor, si restituit raptam rem ante iudicium, l. pen. eo. nec penitentia contra actum crimen eluitur in hoc, l. qui ea mente, de furti in P. l. quis sit fugiuitus, in princ. de ed. l. edit. §. Restitutio in vtraque vi expulsiua & ablatiua fit, vt diximus de statuto querelæ: modo qui se possessione priuatum dicit seu spoliatum, de duobus doceat extremis, nempe se esse deiectum vel spoliatum, & se possedisse, c. 1. 2. 3. 4. §. 1. Et olim causam, de resti. spol. c. causam qua, qui sit lit. legit. c. consultatomb. c. 10. Et ibi gl. in ver. possessionem, de offi. §. pot. sud. deleg. ap. Grego. De quibus si constat iudici, spoliatus ante omnia restituendus est, & prius de vi, quam de proprietate querendum, c. 1. c. in literis, §. conuenerit, 7. de resti. spolia. Calli. l. si de vi, 37. de ind. P. l. si quis ad se fundum, 7. ad leg. Jul. de vi pub. C. Atq; restituito prior, plena erit cum omni causa, nepe cum fructibus rei ablatæ, & accessoriis, l. si de possessione, C. vnde vi, c. gratis, de rest. spolia. Neque admittitur ad proponendam aliquam actionem spoliatus, quin prius restituerit, c. si, de ord. cognitio. l. 2. C. vnde vi, c. 1. de rest. spolia. in Sext. Stabituque iuramento spoliati, in ablati, l. si quando, vnde vi. C. ca. si. quod me. cau. §. Neque impeditur restitutio, si spoliatus obicit spoliatum prædonem esse, c. in literis, de resti. spolia. vel si deat rei deminui, c. 1. eol. fin. de vi, de ind. in P. l. C. de appella. vel præscriptio, l. si quis emittens, §. sed hæc, C. de prescri. 30. vel 40. ann. vel se compensatiōnem facturum, l. si de compensat. l. 4. C. 1. 31. Tantus enim est restitutiōnis fauor, tantum & spoliatus in odiū, ne hæc possint facum aliquē facere delicto & audacie, neve auctoritas iudicis obici possit, qui non seruator iuris ordinis, iussit rebus possessores priuati, l. m. m. inrim, C. vnde vi, non principis rescripti, l. 3. eo. l. nec damno. sa, de prec. Imp. offer. C. §. Proinde nec qui rem possidet ablatam, tutus a restitutiōne est, etiam si ignoret ab alio vi extortam, c. sepe, de rest. spoliato. c. reintegranda, 3. q. 1. & multo magis, si ciuerit. Atq; hanc restitutiōnem quilibet nomine spoliati, petere poterit, quāuis mandatum non habeat, l. vni, si per vim vel alio. mo. §. & eius nomine conuenire non solum spoliantem, sed & eum, qui mandauit spoliatiōnem fieri, vel deici, quia & is deiecit videtur, l. §. deiecit, de vi & vi arma in P. c. cum ad sedem, de resti. spol. l. hoc iure, 19. §. 1. de reg. iur. P. §. Obseruandum tamen est, spoliatum non restitui statim, si patitur spoliantem de suo dominio quod obicit docere, c. 1. de resti. spol. ap. Greg. Renuntiare enim videtur huic priuilegio. Quia & his, qui spoliati, manifeste exiure comuni, & statim vocatus, doceat de suo iure, certe restitutio locū non habet, c. si eod. in Sex. ad euitandum circuitum restitutiōnis, prout in alia iura statuunt. l. dominus testamento, de condit. inde cū similib. §. Et vbi de possessoriō & petitoriō simul agitur, proprietatis præuolare debet in executione, c. cum dilectus, 6. de cau. possi. l. 2. Decret. tit. 12. trahit enim ad se possessionem, & iustior eius petitiō, l. bona fides, de pos. in P. l. si rem alienam, C. de pigno. actio. c. 1. de sequens. posses. Et quāquam prædo fit etiam restituendus, & fur, vt diximus, c. in literis, de rest. spoliati. Hoc tamen intelligendum est, quando spoliatus est ab alio, quam a domino, a quo sit: racta res est: exemplo publicianæ actionis, quæ non domino contra detētores rerum pertinet, in alios tamen quā dominos veros, aduersus quos cessat, l. pen. Et si. de publ. in rem actio. l. 6. P. tit. 2. §. Neq; etiam omnis detētor exutus possessione, hoc interdicto recuperandæ vitur, sed is tantum, qui aliquo modo dicitur possidere, l. §. interdictum autem hoc nulli, de vi & vi arma in P. Nemo enim videtur amittere quod non habeat, l. nemo de reg. iur. l. si vnus se, C. de leg. ar. Priuatioque habitum præsupponit, l. Julianus, de dno. in P. l. decem, de ver. oblig. P. Vt nō videtur vi deiectus, qui nunquā possedit, l. 1. §. eum qui, de vi & vi arma. §. Pœna autem spoliantis vi, a modo quo vis infertur, pēdet: nam alia infertur vis armis, alia sine armis: alia publica, alia priuata §. item lex Iulia de vi, de pu. ind. apud Iustina. Vlp. l. hoc iure, 19. §. de reg. iur. P. Et proinde in epigraphice interdicti est hæc geminatio, de vi & vi armata. Sine armis vis infertur, quando temere quis propria auctoritate rem aliquam, eisi propriam, a possessore inuito extrudit, & sine iudice repetit, quæ coeretur iure ciuili, amissi iure iuris, quod quis in re sibi debere putat, l. ex stat. quod met. cau. P. l. 1. de suffrag. C. l. pen. ad leg. Jul. de vi priuata. P. c. cum qui, c. 18. de prob. in Sex. in possessione, §. ad leg. Jul. de vi publ. C. c. 1. 16. q. 6. per interdictum vnde vi, quod respicit personam, cui vis illata dicitur, l. 1. §. 1. de vi & vi arma. Nam si uocua possessio esset, id est, a nemine possessa, restitutiō quidelicet eum esse, vt in occupante, sed ius quod præsupponeretur in ea nō fuisse amissum, putarem, gl. in d. c. eum qui in ver. volent. Et ibi Dumi.

Domi & Philip. de prob. in Sex. facit l. fin. C. unde vi, vide ibi Azon. m. sine. Et Vlpianus eum vi possidere, definiendum esse dicit, qui expulso veteri possessore, acquiritam per vim possessionem obtinet, vide l. inuentione, eo. tit. Et alibi Constantinus, in l. inuentione, §. Cod. unde vi. C. et lat. Si per errorem aut incuriam aliena possessa sunt, sine plena possessione iam restitui suber. §. Punitur itaque hec

vis ciuilititer, & criminaliter: ciuilititer, vt supra diximus quadrupli, & amissione iuris rei sue. Quod si res alienas quis inuenerit, tenetur & eas restituere, & vltra tantundem, l. si quis in tantam, C. unde vi. l. Christianis, de paga. C. §. sed ex constitutionibus, de interd. apud Iustitiam, pertinereque ad violentum expulsorem periculum interioris rei, & accessionum, etiam si mora petendi ab spoliato facta sit, teste Triphonio Iarif. l. po. de vi & vi arm. l. C. de iis que vi me. cau. sunt. Perpetuo enim censetur fur & inuasor esse in mora, l. substracto, de fur. C. l. fin. de cond. furti in P. nempe irregulari, in ordinum criminis, sine interpellatione hominis vel diei, que regulariter moram constituit, l. quod te, si cert. per. P. l. si ex legati causa, de verb. oblig. P. l. magnam, de contrab. §. commisit stipulati. C. datuq; heredibus, & in heredes actio, in quantum dolo malo per ipso factum est, vel in quantum ad illos ex vi peruenit, l. i. hoc interd.

24. Eum & heredi, §. fin. C. l. 2. §. 3. de vi & vi arm. §. Criminaliter graffatores, praedones, qui cum telo in itineribus aggrediuntur viatores, vt spoliunt, vel capite damnantur, vel in metallu, vel in insulam relegantur, vel furca suspenduntur, l. capitalium, 28. §. graffatores, §. §. famosis, de pennis, in P. si armata in aliis vis deportatur, vt in fratrius in offensua vi, §. Criminaliter autem lex Iulia de vi priuata, l. i. §. ne quid autem, de vi & vi arm. in P. l. si quis alium deiecerit, §. ad l. Iul. de vi priu. in P. si sine armis, punit vim, potissimum si conuocatis hominibus, vim armis inferatur. Et ea lege qui rem debitoris sui sine auctoritate iudicis occupauerit, tertiam parte bonorum mulctatur, & infamis fit, l. i. §. l. i. §. l. i. §. P. in possessione, C. ad. quomuis nullum interd. de vi, famolium sic condemnatione, l. neque unde vi, 13. de vi & vi arm. Teneturque hac lege, non solum qui conuocatis hominibus vim fecit, sed etiam nulli conuocati sint, nulliq; pulsati, per iniuriam tam ex bonis alienis quod ablatum sit, vt scribit Martianus, l. nihil inter est, §. ad leg. Iul. de vi priuata. Quamobrem ad legem Iuliam de vi priuata pertinet, si quis ex naufragio dolo malo quid rapuerit, l. i. eo. tit. quaquam & ciuilititer si punitur poena quadrupli, l. i. de incen. rui. §. nauis, in P. l. in eum, C. de furti, sine infamia, & aliis quoque constitutionibus, alio modo admittit hoc castigari criminaliter possit, pro modo peronatum & facti qualitate, l. Pedius, de incen. rui.

26. Nauis, §. Ad poenam legis Iuliae de vi priuata eadem ratione & illi refectur, qui conuocatis hominibus vim fecerint, quo quis verberaretur, pulsaretur, nec tam en quinquam occisus erit, vt ait Sczuola, l. 2. ad leg. Iul. de vi priuata. scilicet sine armis: nam si cum armis esset ea conuocatio, etiam neme occiso esset vis publica, teste Vlpiano, l. qui dolo malo, 10. §. hac lege, ad l. Iul. de vi. publ. P. competeret nihilominus legis Iuliae de vi priuata actio, si verberatus quis fuit sine armis, conuocatio ne, l. 4. C. eo. §. Item qui cotum & concursim fecisse dicitur, quominus quis in iudicio produceretur: quive de alterius seruo quastionem habuisset, Paul. l. 4. eo. P. Exstat & pignoris aliud edictum, ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat, l. i. §. 2. p. tit. 7. l. 1. Quo qui vi exemit debitorem, vel prohibuit, quominus in iudicium veniret, Paul. 4. ne quis eum qui ius vocatus est vi exi. P. iudicio in factum condemnatur, non quanti res est in veritate, sed quanti ea res est ab actore aestimata, de qua controuersia est, Vlp. l. pen. §. in eam, eod. Si tamen vi exemtus, vocari in ius non poterat, nam cum vocari nequebat, qui exemit non peccat, quia qui vocatur non poterat vocare, l. i. §. fin. C. l. 2. eod. atque iudici supra iurisdictionem suam ius dicitur, impune

28. non obtemperat, l. fin. de iuris. om. iud. in P. §. Placuit senatui Patiensis eximentem a manibus apparitorum captum debitorem, debiti solutione & multa pecuniaria damnari, Pap. lib. 23. rhaps. aref. tit. 3. ar. 1. Baldus quoque tradit, in l. ad d. l. de epis. au. C. ripientem a carceribus, debitorem, teneri ac si pro eo fideiussisset. Quod omne Constantini constitutione probatum est, l. quoties, 3. de ex actio. trib. li. 10. C. vide ibi Luc. de Pen. Fabrum, & Ias. in §. penales, de actio. Quod putat verum Iohannes Bernardus Diaz, in tract. crim. cau. c. 9. vt teneatur ratum pro debitis illis, pro quibus erat quis in carceratus, vel rursus carceribus commendatus: non autem teneatur omnibus creditoribus. Probari & ego hanc condemnationem locu habere, quando agitur ciuilititer pro ereptione capti pro debito ciuili, vt & Lucas de Penna ratus est, in d. l. quoties, de ex actio. trib. Alioquin is, per quem factum est, quo-

minus quis in iudicio venerit flata die, tenetur ad id quod interest est eo, l. i. cum suis §. de eo per que facta erit, quominus quis in iudicio sit, l. 2. P. tit. 10. §. Si autem de crimine agatur, & vi quis ereptus de manu satellitum seu accesorum, vel de custodia, aliud est adhibendum iudicium, & distinctio: aut quis tantum accusatum, quod ad iudicem ducebatur, aut conuictum & damnatum eripuit a custodia, vel dum duceretur ad poenam. In primo casu, si quis suspensum vel accusatum eripiat, distinguo adhuc, an iussu alicuius legitimi iudicis captus ducebatur, an sine mandato: si sine mandato impune arbitror eripi hunc, quia nemo debet in iudicio exhiberi, nisi prius de eius exhibitione index pronuntiauerit, l. si. de exhi. reis, C. Nec licet habere carceres priuatos, l. i. de priua. carc. C. Nec liberum hominem priuato permillum constringere vel concludere, l. 1. 2. 3. de l. homi. exhi. P. Vnde qui concluderit ecclesiasticam personam, vt beneficium quod habebat episcopus, si praetatus sit, per triennium suspenditur a perceptione fructuum suarum ecclesiarum, & euratatio ipso iure nulla est, priuaturq; qui obtinuit, ca. mitorum, de po. in Cie. Posset tamen in hac permilla liberatio re vis reprehendi, quod propria etiam auctoritate quis sibi voluerit hanc potestatem arrogare: nam idcirco iudicium viget in medio positus est, ne quilibet sibi permittat vltionem, l. nullus, de Iudeis, C. Posset & vis, si homicidium vel aliud crimen non misceatur, excusari in eo, qui contra hanc attetatum illegitime praehensionem sese defendit, vt repulsiuam vim repellere licet, vt diximus, l. vt vim, de iust. & iure. Quod si ex praepcepto iudicis, de quo fidem faciant satellites, praehensio & ductio in iudicium fiat, non possum excusare hanc ereptionem, quin poena digna sit: vocati enim non est, contemnere iussum iudicis, l. si quis ex aliena, de iudi. li. 5. P. tit. 1. In legibus Ciceronis, l. 3. de Leg. quas refert ad decemvrales, illa: *Magistratus non obediunt, & nocuum ciuem, multa, vinculis, verberibus coercendo, nisi par maiorve potestas prohibessit, ad quos pronuocatio esto.* Possunt enim, nisi pronuocatio impediatur, exequi iussa manu militari si opus sit, Vlp. l. qui restituere, 68. de rei vind. P. Obediendum magistratibus, ad Roma. 13. funguntur enim auctoritate publica, l. quippe iudicare, de iud. P. potissimum si de maiorum iudicium mandato vocatus eximatur. Nam voluit Vlpia. si quis ad padaneum iudicem vocatum vi eximat, cessare poenam edicti, ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat, Vlp. l. 3. §. i. ne quis eum qui, §. c. Quis & aliquando placuit senatui Tholosano, eum qui literas regias nuntio regio ademisset, & patere blasphemado detrectasset, infami multa publica dammandum, vltra pecuniariam, Pap. lib. 22. Rhaps. aref. ar. 2. 11. 3. Erant enim regii nuntii seu lictores vel praehensores qui inde vocantur *Sergens*, quasi *Serre gens*, repulsati & iniuriarum dum officium exequantur patientes, reos faciunt, rebelles mandatis, vt edicto Caroli 9. cautum est. Illis tamen impune restitur, si de mandato no doceant: non autem, si doceant, l. prohibitum, §. de iur. sibi, li. 10. C. Neque enim illis creditur, si dicant se habere mandatum principis, vel iudicium, nisi exhibeant seu fidem faciant, l. i. C. de manda. princi. l. si qua per calumniam, de epis. §. cleri. C. c. cum in iure, de offi. deleg. ap. Gregor. exceptis tamen iis, quos licet sine mandato capere ob scelus priuilegiatum, imo, & repugnantem occidere, vt de latronibus, l. i. §. 2. de iis qui latro. occi. C. maleficus, l. si de malef. §. mathe. C. transfugis, l. 3. §. fina. ad leg. Cor. de sicar. C. de sessoribus, l. 1. de deserto, li. 12. C. l. 2. quan. lico. sine iud. se vindic. & aliis quibusdam placuit. Magistratus etiam praesentia, qui praehensionem habebat, vt Tholosa Capitolini, & ex cubiculum nocturnarum praefati, liberat a necessitate exhibendi mandati.

§. Quod si quis a custodia criminis reum eripuerit, & crimine, §. 0 & modus eripiendi inspicitur. In crimine maiestatis reum eripiens, reus maiestatis quoque intelligitur. Sic enim Sczuola loquitur, in l. 4. §. pen. ad leg. Iul. maiest. in eo tantum crimine arbitrantur, gloffa, in d. l. 4. §. pen. & Lucas de Penna, in l. quoties de ex actio. trib. lib. 10. C. In aliis rursus distinguitur, num custodia sit auctoritate superioris decreta, an priuati: si auctoritate priuati, vt inde eripientem veluti vindicantem iniuriam merito, non culpandum, sed laudandum putat Lucas de Penna, vbi sup. arg. c. fortiusudo, §. c. non in inferenda, 2. §. 4. quia & vis committitur priuata illa defensionem, l. 3. C. ad leg. Iul. de vi publ. l. 1. de priua. carc. C. Verum nec ego probo priuata auctoritate factum. Cur enim ad arma praetor vel iudex patietur concurrere, quos potest sua iurisdictione componere, l. acquissimum, de usufruct. P. Si autem custodia publica quis praepcepto superioris detentum eximat, inquiri rursus, an sine armis, an cum armis: si sine armis, legem Iuliam de vi priuata dicunt habere locum, quia factum est per exemptionem, ne in ius

prodiceretur: eo quod referunt sententiam Pauli, *l. legis Juliae. 4. ad leg. Jul. de vi pubi.* Si cum armis, lex Julia de vi publica locum habet ut colligunt ex Martiano, *in l. lege Juliae. 8. ad l. Jul. de vi pubi. P.* qui ea lege eum reperit respondit, *quis reum vincieris impederis ut quominus Roma intra certum tempus esset.*

31 ¶ Putarem tamen ego, cum & qui sine vi a mala mansione vincam hominem liberauerit, misericordia quantumvis ductum, dolo proximum esse: quia cum sciret cui rei, nempe iudicio pateretur, intemptiue in eum misericordiam exercuerit, ut ait Vipianus, *l. si hominem. 7. de pos. P.* Et qui miseratione custodiam dimiserit, militiam mutat, teste Neratio, *l. non est facile. 14. de custo. reor. P.* & tunc leuiter castigatur qui fraudulenter agens, capite punitur, *l. non est. 8. l. milites. eo. tit.*

32 ¶ Sed & hanc quaestionem Valentinianus, Valens & Gratianus CCC. paucis concludunt, *l. ad commentariensem. 4. eod. C.* ut commentariensis, ad quem receptam personarum custodia in carcere pertinet, eadem poena plectatur, quis is, qui fugerit, plectendus erat: ne eam euitare ex obligatione personae, quam carceri praeposuerat. Facit quod dictum est, *quia dimisisti hominem dignum morte. anima sua pro anima illius. 3. Reg. 20. ca. de finium. 17. q. 4.* Vnde & sic ille custodiebat D. Petrum, *Aluum. 16. vincu.* cum putaret illum euasisse, a pertis inuentis carceribus, metu poenae mortis se volebat interficere. Neque poenam euadunt custodes, si culpa pel doli in illis deprehendatur, *l. de custo. reo. P.*

33 ¶ Puniantur & recepti in carcerem, eo supplicio, quo plecti debebat crimen, cuius rei facti sunt, quamuis innocentes ab eo crimine inueniantur, si conspirauerint, ut ruptis vinculis & effractionis carceribus euadant, *l. pen. eod. exceptis illis, qui conspitatione detexerint.* Ut in aliis criminibus detegentibus ea, solet indulgenti, *l. 1. de fal. monet. C. l. de desert. milit. lib. 12. C. cum similib.* Saturninus etiam probat eos, qui de carcere eruperunt, siue effractionis foribus, siue conspitatione cum ceteris, qui in eadem custodia erant, capite puniendos, quod si per negligentiam custodum euaserint mitius puniendos, *Vlpian. in l. de effractione. li. 47. P. tit. 18.* Paulus quoque capite puniendos cum effractione fugientes tradit, *l. milites agrum. 13. §. eius fugam. de re milit. lib. 49. P. tit. 16.* etiam si ante eam poenam non meruerint. Item Paulus ait, *l. si quis aliquid. 38. §. miles. de poen. Miles qui ex carcere dato gladio eripit, poena capitis punitur: eadem poena tenetur, & qui eum, quem custodiebat, deseruit.* ¶ Nec mirum, quia carceres sacrosancti sunt, & publicis necessitatibus deputati, quos qui violat, maiestatis crimine irretitur, sicut qui usurpatius carceris priuati, *l. vni. de priuata. care. C.* Et qui eripit reos a carceribus, videtur crimen publicum admittere: quia poena eos subtrahit, quorum interit reipublicae delicta puniri, *l. via vulneratus. ad leg. Aquil. P.* Grauiusque delinquere mihi videtur, qui metu criminis & mortis solutus, violat carceres vel opem fert, ut effugiant rei, quam is, qui suspitione supplicii, & ut illud videret, nihil non audebit. Ut omnino absurdum visum non est, licere cuique sanguinem suum quolibet modo redimere, & ignoscendum ei ea ratione, qui aduersarium correperit, *Vlpian. in l. de bon. eor. qui ante sent. mor. sibi consciue. P.* Naturale studium viuendi est, naturale pericula subterfugere, durum, squalorem carceris experiri. Seruile quodammodo concludi, *l. 2. de li. homi. exhib. P.* Anceps & periculosum se iudicio hominum in reatu mortis subicere.

34 ¶ Dubius qui ppe litis euentus, *l. quod debetur. de poen. P.* & facilis innocentiae calumniatio. Quod Alcibiades exemplo & responso cautissimo docuit, is enim ad diluenda sibi imposita crimina vocatus in iudicium, *Plut. in Alcibiade vna.* ut Athenas rediret admonitus, rogati cur recusaret, & nun suspensa haberet patriam, respondit, se patriae plurimum credere, vitae autem discrimen ne patrii quidem suae committendum putare: fieri enim ignorantia posse, ut nigrum pro albo ferat lapillum. Nec multo postea, cum percipisset se vna voce a populo Atheniensis fuisse damnatum: at ego, inquit, ostendam illis Alcibiadem vnuere. Neque omnino improbatum est factum Iphicratis, qui capitis reus factus, collocavit iunenes aliquot pugionibus instructos. qui iudicibus capulos ostendentes, tantum eis timorem iniecerunt, ut illi perterriti illum absolverent, auctore Polyeno, *lib. 1. Stratagematon.* Et postea cum esset illi post absolutionem obiectum, eum vi iudicibus illata, & timore armorum iudicibus iniecto, absolutum esse ita respondit: *Ego valde stultus sum, si pro Atheniensibus strenuus bella geram pro me vero non ita fortiter decerem.*

35 ¶ Quamuis Vipianus, *l. qui dolo malo. 10. ad leg. Jul. de vi pubi. P.* & eum quoque in legem Iuliam de vi publica incidere dixerit,

qui cum telo dolo malo in continentem fuerit, ubi iudicium potest esse exercetur. Dinius Thomas, *2. secunde qu. 69. art. 4. Ber. q. 21. nu. 33.* & in illa quaest. late de poena fugientis a carcere disputat, quoque notat, quod damnatus ad poenam capitis, si possit fugere & fugiat, non peccat. Proinde hodie mitius agitur cum carceratis fugientibus in Gallia, neque in fugitivos, eo ipso quod fugitiui sunt, fertur sententia capitalis, Oldradus fieri posse tradit, *conf. 65. sine alia vocatione: sed postquam testibus de effractione vel fuga constiterit, vocantur absentes iuxta formulam requierendorum reorum contumaciam, de qua in l. 1. de requ. reo. P. l. 1. C. eo. l. absentem. 6. de accusa. C. l. absentem. de poen. in P. in loco domicilii, dicto peremptorio, l. res. C. quomo. & quan. iudex. l. contumacia. 3. de reud. dical. lib. 42. P. tit. 1. voce praecoris.* Dehinc cognoscitur simul & de crimine, cuius rei erat, ob quod, si iuste inueniatur carcerati, quam poenam merentur, illa damnantur: si minus iniuste detentos fuisse appareat, poena non est capitalis carceres euasisse vel effregisse, *Pap. li. 23. rhaps. arest. tit. 2. ar. 1. per ea qua not. Bart. in l. vni. eius. & ibi Saly. de proba. C. Ale. in l. de excimenda. §. si quis tam qui in ius voc. est. vi. excim.* Quod si qui aufugit, iterum deprehendatur, notio iudicis est, non de effractione, sed de crimine, quo accusatus ante erat: ut & Nouella Iustiniana statuit, *§. necessitate, ubi fugientes capiant & §. seq. ut iud. sine quoq. suffra. in auth.* Existimaretur nihilominus pendendum in poena statuta in eos, qui carceres effugunt, aut euaserint sine effractione, & sine vi, vel leuius puniantur: a cum effractione, vel occisis custodibus, ut seuerius, ut ve sicatili legitimus subdantur supplicii. Et haec pertinent ad vim commissam in ereptione rei accusati tantum.

¶ Quid autem statuendum sit, si eximatur reus supplicio, ut timo condamnatus, dum ad supplicium ducitur, videamus. Plurique distinguunt, an iuste vel iniuste damnatus quis sit: ut si iniuste, liceat ei petere supplicio, & opus laudabile sit, *Luc. de Pen. in l. quoniam. de exalto tributo. lib. 10. C. Ioan. Diaz in tract. crimina. cano. 95. Albe. in l. additios. de episc. aud. C. gl. si. in can. non inferenda. 24. q. 4. glo. 2. in c. reos. 23. q. 5.* Quia scriptum, *Prouer. ca. 24. Eripe eum qui ducitur ad mortem.* Et quod Moses, cum vidisset Aegyptium iniuriam Hebraeo inferentem, vindicauit, & eum prostravit, *Exod. 6. ca. non inferenda. 23. q. 4. c. opponitur. de poen. dist. 2.* Si autem iuste damnatus, non licere impune eripere, quem admodum & leges statuunt, *l. dilectos. de episc. aud. C. l. additios. 29. de ap. lib. 7. C. tit. 6.* Opinor ego neque iniuste indicatum auctoritate priuata posse eripi, quia datur remedium aduersum si nentiam iniquam in reos prolatam, cui libet prouocandi, nempe facultas pro reo, *l. add. eos. etiam inuito. l. non tamum. de appellationibus.* ¶ Et Vipianus recte respondit, *l. non est singulis. 137. de reg. iur. in P. non esse singulis concedenda: in quod per magistratus possit publice fieri ne occasio sit maioris tumultus faciendi.* Eaque prouocatio suspensetur iacis iudicium: alioquin lege Julia de vi publica teneatur, qui cum haberet imperium potestatem, etiam si improuocationem, reum necauerit, verberauerit, feriat, iusseritve quid fieri, *Vlpian. l. lege Julia. 6. ad leg. Jul. de vi pubi. in P.* Aque quae proxime dicta sunt de M. yce, iam ypum habent potestatis illi fere concessae. Dehinc & Zelus fidei excusationem habet, ut supra in homicidio docuimus. Sed & res qua, quae de erudendis reisa morte dicuntur, referenda sunt ad modos legitimos, non ad priuatorum temeritatem. Cum & liceat etiam delinquentes eripere supplicio, legitimis aliis modis, ut in recessione, iure asyli, *vid. glo. in c. non inferenda. c. hi qui. 14. q. 6. gl. 6. & tex. in c. reos. 23. q. 5. & aliis licitis mediis.*

¶ Si enim vis concederetur pro arbitrio, vix inquam aliqua, quantumvis iusta sententia, supplicii ferretur, quin aliquo preteritum iniustitiae eluderetur, vi temeritatem fouente. Interest autem reipublicae, sententias iudicum mandari executioni, propter auctoritatem rerum iudicatarum, etiam si male iudicatum sit, *l. seruo inuito. §. cum praecor. ad senat. Trebell. P. l. si praecor. de iud. l. fin. ne quid in lo. pub. P.* cum praefatur semper pro iudice, donec contrarium appareat, *cap. in praesentia, cap. 6. de renuntiatio. libr. 1. Decret. tit. 9.* Existat & caput legis Iuliae de vi publica, in eos, qui dolo malo fecerunt, quominus iudicia tuto exercentur, aut iudices ut oportet iudicent: vel is, qui potestatem imperiumve habebit, aliter, quam ei ius erit, decernat, imperet, faciat, *Vlpian. l. qui dolo malo. 10. ad leg. Juliam. de vi pubi. P.* Proinde incidit qui hoc amolitur, in poenam interdictionis aquae & ignis, *l. qui dolo malo, §. fin. cui hodie succedit deportatio, l. 3. ad leg. Iuliam. pecul. in P.*